

intenzívebb együttműködést alakít ki az ILO-val a tisztas munka kérdésében; az új Afrika-stratégia keretében előmozdítja a vállalati társadalmi felelősséget; nyomon követi az ehhez kapcsolódó nemzetközi kezdeményezéseket (az ENSZ különmegbízottjának tevékenysége, ISO iránymutatások, a Kimberley-folyamat igazolási rendszere). Ezek a támogatások annál is fontosabbak, mivel egyes országok számára a tényleges szociális jog felé való elmozdulást jelenthetik.

2.3.9.2 Az EGSZB véleménye szerint a vámszabadterületeknek, amelyeket azért hoznak létre, hogy vonzó befektetési klímát teremtsenek, semmi szín alatt nem lenne szabad a nemzeti munkajogszabályok által megszabott kereteken kívül működniük. Még ha hangsúlyozzák is a vámszabadterületeken, hogy milyen nagy gondot fordítanak a társadalmi felelősségvállalásra, ez nem mehet az ILO alapegyezményei betartásának a rovására.

Kelt Brüsszelben, 2006. december 14-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Dimitris DIMITRIADIS

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „A gyermekek mint a családon belüli erőszak közvetett áldozatai”

(2006/C 325/15)

2006. április 21-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy Eljárási Szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján véleményt dolgoz ki a következő tárgyban: „A gyermekek mint a családon belüli erőszak közvetett áldozatai”

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció véleményét 2006. november 7-én elfogadta. (Előadó: Renate Heinsch.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006. december 13–14-én tartott 431. plenáris ülésén (a december 14-i ülésnapon) 105 szavazattal 4 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Jelen kiegészítő vélemény az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006. március 16-án elfogadott véleményében megfogalmazott meghatározásokhoz és elemzésekhez kötődik. Az említett vélemény, melynek címe: „Családon belüli erőszak a nőkkel szemben”, kizárólag a partnerek között, nőkkel szemben férfiak által elkövetett erőszakkal foglalkozott ⁽¹⁾. Jelen vélemény szintén csak a családon belüli erőszak ezen részterületét, nevezetesen azt vizsgálja, hogy a partnerek közötti erőszak milyen hatással van a gyermekekre, akik tanúi ennek az erőszaknak. A családon belüli közvetlen erőszak a gyermekekkel szemben, amelynek elkövetője nagyon gyakran nő – az anya –, nem képezi jelen vélemény tárgyát. Bár a testi és pszichikai erőszak légkörében történő felnőtté válás súlyos következményekkel járhat, a gyermeket még mindig csak részben ismerik el a családon belüli erőszak közvetett áldozataként. Ez a helyzet már abból a szempontból sem fogadható el, hogy a gyermekeknek is joguk van az erőszakmentes életre, különösen az erőszakmentes nevelésre, valamint a gondozásra és a védelemre.

1.2 Ezért az EGSZB nyomatékosan kéri az EU mindenkori elnökségét, hogy a „Családon belüli erőszak a nőkkel szemben” téma keretében foglalkozzon „A gyermekek mint a családon belüli erőszak közvetett áldozatai” tárgyával is.

A mindenkori EU-elnökség, illetve az Európai Bizottság figyelmébe

1.3 2006. április 4-én és 5-én egy monacói konferencia keretében elindították az Európa Tanács hároméves programját (2006–2008) „A gyermekekért és a gyermekekkel élő Európa megteremtése” (*Building a Europe for and with Children*) címmel. A gyermekek jogainak védelme melletti „kampányoláson” túl a program foglalkozik „a gyermekek erőszakkal szembeni védelmének” kérdésével is. Hogy még inkább előtérbe kerüljön a fontos projekt, különösen a médiában, az EGSZB együttes fellépést javasol az Európa Tanáccsal, az Európai Parlamenttel, a Régiók Bizottságával és az UNICEF-fel.

Az Európa Tanács, az Európai Parlament, a Régiók Bizottsága és az UNICEF figyelmébe

1.4 A családon belüli erőszak leküzdéséért ugyan elsősorban a tagállamok felelősek, azonban a gyermekek jogainak fontossága miatt és tekintettel arra, hogy az egyes nemzetek reakciói eltérőek, az EGSZB szerint összeurópai stratégiára van szükség.

Az említett összeurópai stratégiát egy olyan tanulmányra kell alapozni, amely elsőként vizsgálja meg uniós távlatban a családon belüli erőszak légkörében történő nevelkedés elterjedtségét és következményeit, valamint az erőszaknak közvetett módon kitett gyermekek védelmének és támogatásának lehetőségeit és programjait.

Az Európai Bizottság Igazságügyek, Szabadság és Biztonság Főigazgatóságának figyelmébe

⁽¹⁾ Az EGSZB 2006. március 16-i saját kezdeményezései véleménye a következő tárgyban: „Családon belüli erőszak a nőkkel szemben”, előadó: Renate HEINISCH (HL C 110., 2006.5.9., 89–94. o.), 2.3.4. és 2.3.5. pont
URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:110:0089:0094:HU:PDF>.

1.5 A gyermekekkel szembeni, családon belüli erőszak ellen csak a megfelelő nemzeti szinten lehet eredményesen küzdeni. Ezért a családon belüli erőszak leküzdése érdekében kidolgozott nemzeti cselekvési tervében minden tagállamnak hangsúlyosan szerepeltetnie kell „A gyermekek mint a családon belüli erőszak közvetett áldozatai” tematikát is. Ennek keretében mindenekelőtt a következő területeket kell figyelembe venni:

- a családon belüli erőszak légkörében történő nevelkedés elterjedtségére és következményeire irányuló felmérések,
- az ilyen természetű erőszaknak közvetett módon kitett gyermekek védelmének és támogatásának lehetőségeire és programjaira vonatkozó felmérések,
- annak felismerése, hogy a családon belüli erőszaknak közvetett módon kitett gyermekek olyan önálló csoportot képeznek, amely számára különleges támogatási programokat kell kialakítani,
- az összes intézkedés és program összehangolása valamennyi cselekvési területen, de különösen egyrésről a nőotthonok és a nők számára létrehozott tanácsadó intézmények, másrésről pedig a gyámügyi hivatalok, a családi bíróságok, a gyermekvédelmi központok és a családi ügyi tanácsadó szolgálatok között,
- a családon belüli erőszak dinamikájának figyelembevétele a láthatási és szülői felügyeleti jog szabályozásakor,
- a bántalmazott bevándorló nők gyermekei sajátos helyzetének figyelembevétele,
- a megfelelő képzés és továbbképzés biztosítása valamennyi érintett szakmacsoport és cselekvési terület tekintetében, amilyen például a segítségnyújtás gyermekeknek és fiataloknak, tanácsadási és gyermekvédelmi intézmények, intervenciók hivatalok, iskolák, óvodák és szabadidős intézmények, egészségügy, rendőrség és igazságszolgáltatás, amelyek feladata, hogy felismerjék a gyermekek sajátos veszélyeztetettségét a családon belüli erőszak összefüggésében, és hatékonyan segítsenek az érintetteknek,
- különleges prevenciók programok kialakítása és végrehajtása „A gyermekek mint a családon belüli erőszak közvetett áldozatai” tematikában,
- a gyermekek elleni erőszak lehetséges közvetlen tanúira (szomszédokra, a szülők ismerőseire vagy rokonokra) irányuló tudatosító kampányok lefolytatása, melyeknek célja, hogy e személyek ne tanúsítsanak többé passzív magatartást a gyermekbántalmazással szemben,
- kapcsolattartók biztosítása a gyermekek részére, valamint állami és civil intézmények általi támogatás a több országban már működő gyermek-ombudsman formájában ⁽²⁾,
- a nemzeti cselekvési terveket és az ezekben felsorolt intézkedéseket és elképzeléseket tájékoztató kampányok segítségével kellene közzétenni.

A tagállamok figyelmébe

2. Indokolás

2.1 Miért a kiegészítő vélemény?

2.1.1 Jelen kiegészítő vélemény az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006. március 16-án elfogadott véleményé-

⁽²⁾ A gyermekjogok védelmével foglalkozó európai ombudsman szövetség (ENOC, European Network of Ombudspersons for Children), <http://www.ombudnet.org/>

nyében megfogalmazott meghatározásokhoz és elemzésekhez kötődik. Az említett vélemény, melynek címe: „Családon belüli erőszak a nőkkel szemben”, kizárólag a partnerek között, nőkkel szemben férfiak által elkövetett erőszakkal foglalkozott. *Jelen vélemény szintén csak a családon belüli erőszak ezen részterületét, nevezetesen azt vizsgálja, hogy a partnerek közötti erőszak milyen hatással van a gyermekekre, akik tanúi ennek az erőszaknak. A családon belüli közvetlen erőszak a gyermekekkel szemben, amelynek elkövetője nagyon gyakran nő – az anya –, nem képezi jelen vélemény tárgyát. Több európai ország tapasztalati eredményei igazolják, hogy a családon belüli erőszak az esetek legalább felénél a gyermekek jelenlétében zajlik, és hogy a nőotthonba menekülő nők mintegy háromnegyede gyermekkel érkezik ⁽³⁾. A tapasztalati eredmények és a statisztikai adatok azt is egyértelműen bizonyítják, hogy az anyával szemben az apa által elkövetett erőszak mindig árt a gyermeknek, akkor is, ha a családon belüli erőszak nem jelent közvetlen erőszakot a gyermekkel szemben. A gyermekeket ennek ellenére még mindig csak részben ismerik el a családon belüli erőszak közvetett áldozataiként, és közel sem kapnak annyi figyelmet, segítséget és támogatást, mint amennyire szükségük van. Jelen kiegészítő vélemény ezen szeretne változtatni, amennyiben előtérbe helyezi a „gyermekeket mint a családon belüli erőszak közvetett áldozatait”, bemutatja specifikus körülményeiket, megnevezi a problémákat és ajánlásokat tesz az ilyen gyermekek helyzetének és jogainak javítására.*

2.2 Családon belüli erőszak a gyermekekkel szemben

2.2.1 A gyermekekkel szembeni erőszakra mindenekelőtt a közvetlen társadalmi környezetben, különösen a családban kerül sor. A gyermekek leginkább itt válnak az erőszak áldozataivá és tanúivá: a felnőttek erőszakának áldozataivá és a felnőttek közötti erőszak tanúivá.

2.2.2 Miközben a gyermekekkel szemben a családon belül vagy a család közvetlen társadalmi környezetében elkövetett erőszakot – a testi, szexuális és lelki bántalmazást, valamint az elhanyagolást – már hosszú évek óta mind európai, mind tagállami szinten a gyermekek jogai egyik legsúlyosabb megsértésének tekintik, és levonták a megfelelő következtetéseket az ilyen természetű erőszak megakadályozásával és büntetőjogi üldözésével kapcsolatban, a gyermekeket még mindig csak részben ismerik el a családon belüli erőszak közvetett áldozataiként ⁽⁴⁾.

2.2.3 A családon belül erőszak alatt a partner által elkövetett erőszakot kell érteni: a házasságon vagy élettársi együttélésen belül elkövetett lelki vagy fizikai (ezen belül szexuális) erőszakot ⁽⁵⁾. A családon belüli erőszak esetében az elkövetők többnyire férfiak, az áldozatok pedig nők. Az érintettek nagy része anya. Amikor partnerek erőszakot követ el az anyákkal szemben, akkor az esetek többségében a gyermekek vagy közvetlenül tanúi ennek, vagy pedig „hallótávolságban” vannak ⁽⁶⁾.

⁽³⁾ Megfelelő bizonyítékok a következő könyvben olvashatók: B. Kave-mann/U. Kreysig (szerk.): Handbuch Kinder und häusliche Gewalt [A gyermekek és a családon belüli erőszak – kézikönyv], Wiesbaden 2006.

⁽⁴⁾ Példaképpen megemlítendő a DAPHNE-program keretében támogatott számos projekt. Az Európa Tanácsnak a gyermekek jogainak védelmével és különösen az erőszakkal szembeni védelmével kapcsolatos tevékenységeiről az UNICEF Innocenti Research Centre 2005-ben közzétett jelentése ad aktuális áttekintést: „Council of Europe Actions to Promote Children's Rights to Protection from all Forms of Violence” [Az Európa Tanács cselekvései az erőszak bármely formája elleni védelmük céljából a gyermekek jogainak előmozdítása érdekében].

⁽⁵⁾ A fogalom meghatározás, valamint az erőszak mértéke, okai és hatásai tekintetében lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: „Családon belüli erőszak a nőkkel szemben” (lásd 1. lábjegyzet).

⁽⁶⁾ Lásd még: A. Mullender/R. Morley: Children living with domestic violence. Putting men's abuse of women on the Child Care Agenda. London 1994.

2.2.4 Az anyával szembeni erőszak egyben a gyermekkel szembeni erőszak egy formája is. Azok a gyermekek, akik a családon belüli erőszak tanúi, akiknek át kell élniük és végig kell nézniük, hogy az apa, a mostohaapa vagy az anya partnere üti és bántalmazza az anyát, lelki erőszak áldozatai is. Még ha a családon belüli erőszak nem is közvetlenül a gyermek ellen irányul, az anyával szembeni erőszak mindig károsítja a gyermeket is ⁽⁷⁾.

2.2.5 Ezenkívül több tudományos vizsgálat kimutatta, hogy a nőkkel szembeni családon belüli erőszak és a gyermekek bántalmazása gyakran ugyanazokban a családokban fordul elő. ⁽⁸⁾ Azoknál a férfiaknál, akik bántalmazzák partnerüket, nem ritka, hogy a gyermekekkel szemben is erőszakot alkalmaznak. Előfordul, hogy azok a nők, akik erőszak áldozatai, maguk is bántalmazzák gyermekeiket, mivel olyan környezetben élnek, ahol az erőszak teljesen mindennapossá vált.

2.2.6 A helyzetet még súlyosbítja, hogy a bántalmazott nőkre gyakran akkora teher nehezedik, hogy nem tudják megfelelően gondozni és ellátni gyermeküket. Az, hogy folyamatosan ki van téve a partner bántalmazásának, sok nőt megfoszt attól a lehetőségtől, hogy tegyen valamit a gyermek védelme érdekében.

2.2.7 A családon belüli erőszak tehát nemcsak a nők életét fenyegeti és sérti, hanem a gyermek jólétét is negatívan befolyásolja és veszélyezteti.

2.3 A családon belül erőszak hatásai a gyermekekre

2.3.1 A testi és pszichikai erőszak légkörében történő felnőtté válás súlyos következményekkel járhat a gyermek számára. A gyermekek – még a kisgyermekek is – az apa, a mostohaapa vagy az anya partnere által tanúsított erőszakkal és az anya tehetetlenségével szemben gyámoltalannak és kiszolgáltatottnak érzik magukat, részben azonban felelősnek is tartják magukat a történetekért. Gyakran úgy vélik, hogy ők is vétkesek az erőszak kialakulásában. Vagy megpróbálnak beavatkozni és megvédeni az anyát, és emiatt őket is bántalmazzák.

2.3.2 Számos tanulmány foglalkozik ezzel a problematikával, elsősorban az angolszász térségben. ⁽⁹⁾ Még ha a következmények eltérőek is az egyes gyermekek számára, és az erőszak következtében nem minden gyermeknél alakulnak ki magatartási zavarok, továbbá hiányoznak az empirikusan alátámasztott kritériumok annak eldöntéséhez, hogy az egyes egyedi esetekben van-e, és ha igen, mekkora a kockázat, mégis jelentős összefüggések mutathatók ki.

2.3.3 A kockázatot jelentő tényezők közé tartozik mindenekelőtt: a fenyegető légkörben zajló élet, az újbóli túlkapások kiszámíthatatlansága, az anya iránti egzisztenciális aggodás, a

tehetetlenség érzése az adott helyzetekben, az elszigeteltség érzése a kívülállókkal szembeni gyakori hallgatási kényszer miatt, a szülőkkel szembeni lojalitás konfliktusa, a szülő-gyermek kapcsolat megromlása.

2.3.4 Ennek következtében súlyos problémák és magatartási zavarok alakulhatnak ki a gyermekekben: pszichoszomatikus tünetek és pszichikai zavarok, mint például alacsony önértékelés, nyugtalanság, alvászavarok, nehézségek az iskolában, szorongás és agresszió, továbbá akár öngyilkossági gondolatok is.

2.3.5 Ha az elkövető nem csak partnerét, hanem a gyermeket is bántalmazza, a fejlődési zavarok és a pszichikai rendellenességek tünetei még súlyosabbak lehetnek.

2.3.6 Ha a gyermek a családon belüli erőszak légkörében nő fel, az hatással lehet a magával az erőszakkal és az erőszakos magatartással kapcsolatos saját attitűdjére is. A gyermekek a szülői magatartás megfigyelésével és a saját maguk által megtapasztalt erőszakkal magukévá tehetik a problematikus magatartási mintákat. Az úgynevezett „erőszakspirál” ahhoz vezethet, hogy a fiúk az elkövető szerepét, a lányok pedig az áldozat szerepét sajátítják el, és felnőttként maguk is a családon belüli erőszak elkövetői vagy áldozatai lesznek.

2.3.7 Különösen súlyosak a következmények azon gyermekek számára, akiknek azt kell átélniük, hogy a partner megöli az anyát.

2.4 Az EGSZB elemzése és javaslatai

2.4.1 Ha a gyermekek a családon belüli erőszak légkörében nőnek fel, közvetve vagy közvetlenül mindenképpen érinti őket ez az erőszak. Számos terhelő tényezőnek vannak kitéve, amelyek jelentős mértékben és tartósan kihathatnak fejlődésükre és magatartásukra.

2.4.2 E hatások jelentőségét sokáig alábecsülték. A problémakörrel az utóbbi években megindult vita ellenére a gyermeket még mindig csak részben ismerik el a családon belüli erőszak áldozataként.

2.4.3 Ez a helyzet többé nem fogadható el, hiszen a gyermeknek is joguk van az erőszakmentes élethez, különösen az erőszakmentes neveléshez, valamint a segítségnyújtáshoz és a védelemhez ⁽¹⁰⁾.

2.4.4 Az EGSZB javaslatai elsősorban a következő területekre irányulnak:

2.4.5 A gyermekek helyzetének felmérése az EU-tagállamokban a családon belüli erőszak szempontjából

⁽⁷⁾ Lásd még: E. Peled (szerk.): Ending the cycle of violence. Community response to children of battered women. Thousand Oaks, CA 1995.

⁽⁸⁾ Lásd még: A. Mullender/R. Morley: Children living with domestic violence. Putting men's abuse of women on the Child Care Agenda. London 1994.

⁽⁹⁾ Több ilyen vizsgálat összefoglaló jelleggel bemutatott és kiértékelt összehasonlítása olvasható a Jeffrey L. Edleson: „Should childhood exposure to adult domestic violence be defined as child maltreatment under the law?” című munkában <http://www.mincava.umn.edu/link/documents/shouldch/shouldch.shtml>.

⁽¹⁰⁾ Így fogalmaz az ENSZ gyermekek jogairól szóló egyezménye, amelyet az ENSZ Közgyűlése 1989-ben fogadott el, és amelyet időközben két ország kivételével a világon mindenhol ratifikáltak. A gyermekek jogainak uniós szintű helyzetéről 2006 júliusában az Európai Bizottság közleményt adott ki (COM(2006) 367 final). Lásd az EGSZB 2006. december 12–13-i véleményét a következő tárgyban: „A Bizottság közleménye: Az EU gyermekjogi stratégiája felé” (előadó: Jillian VAN TURNHOUT).

2.4.5.1 Tagállamonként nagyon eltérő, hogy felismerik-e problémaként, és ha igen, milyen mértékben a gyermekek helyzetét a családon belüli erőszak összefüggésében az EU-tagállamokban, és tesznek-e ennek eredményeképpen intervenciók és megelőző intézkedéseket. ⁽¹¹⁾ Ez megfelel az EGBSZ által a „Családon belüli erőszak a nőkkel szemben” tárgyban kidolgozott véleményben ismertetett helyzetnek EU-szinten. ⁽¹²⁾

2.4.5.2 Az Európai Közösségben folytatott szakmai és politikai vita szempontjából fontos lenne pontos és aktuális ismeretekkel rendelkezni a családon belüli erőszak jelenségének társadalmi kezeléséről, a gyermekek védelmével és támogatásával kapcsolatos törvényi alapokról és megközelítésekről, valamint az intervencióról és megelőzésről.

2.4.6 Kutatási projektek végrehajtása a gyermekekkel szembeni családon belüli erőszak természetével, mértékével és következményeivel kapcsolatban

2.4.6.1 A „gyermekek a családon belüli erőszak kontextusában” kutatási területét a legtöbb EU-tagállamban „terra incognita”-nak kell tekintenünk ⁽¹³⁾. Csak elszigetelten találunk olyan tanulmányokat, amelyek a családon belüli erőszak légkörében felnövő gyermekek helyzetével foglalkoznak. Alig kutatják a segítség és támogatás igénybevételének lehetőségeit és akadályait is.

2.4.6.2 Valamennyi EU-tagállamban adatgyűjtést és kutatási projekteket kellene indítani a családon belüli erőszak által érintett gyermekekről. A módszerek és az eredmények összehasonlíthatósága érdekében ésszerű és szükséges megközelítés lenne egy koordinált eljárás kialakítása. ⁽¹⁴⁾

2.4.7 A családon belüli erőszak közvetett áldozataivá vált gyermekek támogatásának előmozdítása

2.4.7.1 Míg a családon belüli erőszak áldozataivá váló nőknek nyújtott védelmi és támogatási lehetőségek jelentősen javultak az utóbbi években, a nők gyermekei alig részesülnek támogatásban.

2.4.7.2 E gyermekek eredményes segítése érdekében fontos, hogy különbséget tegyünk a tanúként megtagasztalt közvetett erőszak és a szülői gyermekbántalmazás vagy megrontás következtében közvetlenül megtagasztalt erőszak között. Még ha

⁽¹¹⁾ Ezt mutatják az Írországról, Nagy-Britanniáról, Dániáról, Svédországról és Németországról szóló jelentések és információk. Az aktuális németországi és néhány más tagállambeli helyzetről jó áttekintést ad a Barbara Kavemann és Ulrike Kreyssig kiadásában készült „Handbuch Kinder und häusliche Gewalt” [Gyermekek és a családon belüli erőszak – kézikönyv] c. kötet, Wiesbaden 2006.

⁽¹²⁾ Lásd az EGBSZB „Családon belüli erőszak a nőkkel szemben” tárgyban készült véleményének 2.3.2. pontját (1. lábjegyzet).

⁽¹³⁾ Még a nemrégiben – 2006 februárjában – közzétett „State of European research on the prevalence of interpersonal violence and its impact on health and human rights” című jelentés „Violence against children and youth” fejezetében sem említik meg ezt a problémakört ([http://www.cahrvi.uni-osnabrueck.de/reddot/CAHRVreportPrevalence\(1\).pdf](http://www.cahrvi.uni-osnabrueck.de/reddot/CAHRVreportPrevalence(1).pdf)).

⁽¹⁴⁾ Például a DAPHNE-program vagy az EU emberi jogok megsértésével szembeni fellépéseket koordináló kutatási hálózathoz (Co-ordination Action on Human Rights Violations – CAHRV) hasonló intézmény keretében, amely összehangolja a személyek közötti erőszak valamennyi formájára irányuló kutatást a nemek és generációk közötti erőszak szempontjából, és amelyet az Európai Bizottság 6. keretprogramjából finanszíroznak (lásd: www.cahrvi.uni-osnabrueck.de).

gyakran vannak is átfedések, a családon belüli erőszaknak közvetett módon kitett gyermekeket „különálló” áldozatoknak kell tekintenünk, akik számára különleges támogatási programokat kell kialakítani.

2.4.7.3 A családon belüli erőszak esetében sem a bántalmazó férfi, sem pedig a bántalmazott nő nincs abban a helyzetben, hogy megfelelően szem előtt tartsa a gyermek helyzetét. Ezért a gyermekeknek szükségük van az állami és civil intézmények által biztosított független tanácsadói kínálatra, illetve támogatásra. Követendő példaként szolgál erre a svédországi szabályozás: 18 éves korukig a svéd gyermekeknek és fiataloknak saját ombudsmanjuk van („Barnombudsmannen”), aki többek között rendszeresen kapcsolatot tart a fiatalokkal, hogy megismerje véleményüket és álláspontjukat ⁽¹⁵⁾.

2.4.7.4 A szomszédok, a szülők ismerősei vagy a rokonok gyakran tanúi a gyermekekkel szembeni erőszaknak. Aktív magatartásuk számos tragédiát megelőzhetne. A gyakorlatban azonban ezek a személyek rendkívül ritkán igyekeznek segíteni a bántalmazott gyermekeknek. E közönyösség legyőzéséhez kitartásra és megfelelő információs kampányokra van szükség, amelyek az erőszak lehetséges tanúiban pozitív érzelmeket is kiválthatnak.

2.4.8 A gyermekvédelem és a nővédelem közötti együttműködés javítása

2.4.8.1 A nők és gyermekeik családon belüli erőszakkal szembeni védelme rokon területnek látszik. Valójában azonban nem elhanyagolható érdekellentétek is vannak a nők, illetve a gyermekek támogatása és védelme között.

2.4.8.2 Az egyik oldalon a nőotthonok és a nők számára létrehozott tanácsadó intézmények, a másik oldalon pedig a gyermekvédelmi intézmények és gyámügyi hivatalok gyakran bizalmatlan távolságtartással szemlélik egymást.

2.4.8.3 Az empirikus eredmények azonban egyértelműen az együttműködés szükségességére mutatnak rá: Ha figyelmen kívül hagyják az anyák fenyegetettségét és bántalmazását, a láthatási és szülői felügyeleti jog szabályozásával kapcsolatban meghozott intézkedések miatt a nők a válás után is kénytelenek lehetnek újra és újra kapcsolatba lépni az erőszakos partnerrel, ami a nők és a gyermekek veszélyeztetéséhez és sérüléséhez vezethet. ⁽¹⁶⁾

⁽¹⁵⁾ Lásd a jelenlegi ombudsman beszédét („Corporal Punishment of Children”), amelyben kitér azoknak a gyermekeknek a helyzetére is, akik a családon belüli erőszak tanúi (csak angol nyelven) [http://www.bo.se/files/in %20english, %20publikationer, %20pdf/corporal %20punishment %20of %20children060501.pdf](http://www.bo.se/files/in%20english,%20publikationer,%20pdf/corporal%20punishment%20of%20children060501.pdf) Időközben más országokban is létrejött ez az intézmény, lásd: A gyermekjogok védelmével foglalkozó európai ombudsman szövetség (ENOC, European Network of Ombudspersons for Children), <http://www.ombudsnat.org/>

⁽¹⁶⁾ Lásd pl. M. Hester/l. Radford: Domestic violence and child contact arrangements in England and Denmark. Bristol 1994. Azoknak a nőknek a 70 %-át, akiknek gyermeke kapcsolatban tartott az apával, a látogatások során vagy a gyermek átadásakor újra bántalmazták vagy megfenyegették, még a válás után egy évvel is; a látogatások során a gyermekek 55 %-át bántalmazták.

2.4.8.4 A jövőbeli stratégiák és szabályozások célja a jó együttműködés kialakítása kell, hogy legyen egyrészt a nőtt-honok és a nők számára létrehozott tanácsadó intézmények, másrészt pedig a gyámügyi hivatalok, a családi bíróságok, a gyermekvédelmi központok és a családügyi tanácsadó szolgál-atok között.

2.4.9 A családon belüli erőszak dinamikájának foko-
zottabb figyelembevétele a láthatási és szülői
felügyeleti jog szabályozásakor

2.4.9.1 A gyermeki jogállás szabályozására az EU-tagáll-
amokban gyakran a közös, kooperatív szülői felügyelet és az apa
és az anya gyermek iránti közös felelősségének mintája az
irányadó, még a válás után is, valamint a gyermek ennek megfe-
lő önálló joga a mindkét szülő általi láthatásra.

2.4.9.2 A családon belüli erőszak esetében azonban – amikor
az erőszakot elkövető szülő gyakran huzamosabb ideig folyama-
tosan megsérti partnere és a gyermek jogait, nem tartja tiszte-
letben a megfelelő korlátokat, és ezzel testi és lelki sérüléseket
okoz nekik – hiányoznak azok az előfeltételek, amelyeket a gyer-
meki jogállás e minta szerinti szabályozása megkövetel. Neveze-
tesen hiányzik a felelősségteljes és egymást tiszteletben tartó
partnerség és az a képesség, hogy a párok közötti konfliktust
kirekesszék a szülői viszonyból.

2.4.9.3 A gyermeki jogállást szabályozó eljárásokban ezért az
eddigieknél fokozottabban figyelembe kell venni a családon
belüli erőszakra jellemző veszélyeztetettséget, különösen annak
a nagy valószínűségét, hogy az erőszakos cselekmények veszélye
a válással nem múlik el. A nők és a gyermekek védelme és
biztonsága a döntések alapvető szempontja kell, hogy legyen.

2.4.9.4 Amikor a nőknek járó védelmet és támogatást, vala-
mint a gyermekeknek járó védelmet és jólétet, illetve a férfiak
jogait mérlegelik, az erőszakkal szembeni védelemnek mindig
elsőbbséget kell élveznie a kapcsolattartási joggal szemben.

2.4.10 Különleges követelmények: bántalmazott
bevándorló nők gyermekei

2.4.10.1 A családon belüli erőszak eseteinek egy része beván-
dorló nőket és gyermekeket sújt. Annak következményeképpen,
hogy elváltak családtagjaiktól, kiszakadtak megszokott, az
erőszakot visszautasítani képes társadalmi környezetükből,
tartózkodásuk jogi háttere rendezetlen, nyelvtudásuk csekély és

szociális szempontból nehéz körülmények között élnek,
könnyebben kerülnek veszélyeztetett helyzetbe.

2.4.10.2 Habár családon belüli erőszak kivétel nélkül minden
országban, minden kultúrában és minden társadalmi rétegben
előfordul, a nők és a gyermekek mégis mindenekelőtt az olyan
társadalmakban és kultúrákban veszélyeztetettek, amelyekben a
legkevésbé adott a nők és férfiak közötti egyenlőség, a legmere-
vebbek a nemekhez kapcsolódó szerepek, és léteznek olyan
kulturális normák, amelyek aláátaszják a férfiak jogait a
nőkkel szemben.

2.4.10.3 A tartózkodás jogállásától függően konkrétan a jogi
helyzet korlátozza a cselekvési lehetőségeket. Ez különösen igaz
a rendezetlen jogi helyzetű bevándorló nőkre és gyermekeikre.

2.4.10.4 Ezért minden beavatkozás, segítségnyújtási és támo-
gatási program esetében kiemelt figyelmet kell fordítani a beván-
dorló nők és gyermekek helyzetére. Emellett a társadalmi
szereplők és a szervezett civil társadalom szervezeteivel közösen
specifikus kampányokat kell folytatni tájékoztatásképpen és az
említett csoportok biztonságának javítására.

2.4.11 A képzési és továbbképzési lehetőségek javí-
tása a családon belüli erőszakkal foglalkozó
valamennyi szakma számára

2.4.11.1 A gyermekek érdekeinek felismerése minden ille-
tékes szakmától és valamennyi érintett cselekvési területtől –
például a gyermek- és ifjúságsegítő szolgálatától, a tanácsadó és
gyermekvédelmi intézményektől, az intervenciók hivataloktól, az
iskoláktól, óvodáktól és szabadidős intézményektől, az egészség-
ügytől, a rendőrségtől és az igazságszolgáltatástól – magas
szintű szakmai felkészültséget követel meg.

2.4.12 A családon belüli erőszak megelőzése jelentő-
ségének hangsúlyozása

2.4.12.1 Minden olyan elképzelés és intézkedés, amely
alkalmas arra, hogy megakadályozza a nőkkel szemben a
családon belül elkövetett erőszakot, a gyermekek helyzetére is
kihat a családon belüli erőszak összefüggésében. ⁽¹⁷⁾

2.4.12.2 Ezen túlmenően különleges prevenciók programokat
kell alkalmazni „A gyermekek mint a családon belüli erőszak
közvetett áldozatai” témájában. Ide sorolhatók az egyes cselek-
vési területeken dolgozó munkatársaknak szóló tájékoztató
anyagok is.

Kelt Brüsszelben, 2006. december 14-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁷⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: „Családon belüli
erőszak a nőkkel szemben”.